

GLASNIK SED IN KNJIŽNICA GLASNIKA SED V SESTAVKIH UREDNIC IN UREDNIKOV OB ŠTIRIH DESETLETJIH SED

Brez velikih teoretskih podtati, ki obstajajo in se večkrat opredeljujejo, je mogoče trditi, da so obletnice, predvsem dopolnjena desetletja, vzgib za razmišljanja o dosežkih, ki so jih zaznamovala, in vzgib, da se ob tem zgodi tudi nekaj »posebnega«. Tako je tudi ob 40-letnici Slovenskega etnološkega društva (SED), ki jo praznujemo na različne načine. Ker smo trideSED (tako je bila v enotno poimenovanje zapisana obeležitev 30. obletnice SED leta 2005) praznovali tudi z objavami pogovorov »Iz oči v oči« večine dotodanjih predsednikov, je bilo deset let pozneje treba narediti nekaj novega in drugačnega. Čeprav bi bili tudi pogovori s predsedniki SED deset let pozneje zagotovo zanimivi, k njim pa bi dodali še tri nova imena (Helena Rožman, Tita Porenta in Anja Serec Hodžar), so tokrat besedo dobili uredniki publikacij, ki so pomemben del društvene istovetnosti ter naših znanstvenih, strokovnih in ljubiteljskih prizadevanj. Publicistična dejavnost in delavnost SED nista samo pomemben del društvenega dogajanja, ampak imata velik vpliv tudi na etnologijo in kulturno antropologijo ter njun razvoj. Tako sva s sourednico tega dela *Glasnika SED* Tito Porenta v sodelovanju s sedanjim glavnim urednikom Mihom Kozorogom konec avgusta vsem urednicam in urednikom poslali dokument z naslovom Poziv k sooblikovanju *Glasnika SED* ob 40-letnici let SED. K pisanju spominov smo pozvali vse nekdanje in sedanje urednike, ki so pomemben del svojega strokovnega in znanstvenega življenja in rasti posvetili tudi temu zahtevnemu delu. Tako kot je v takih »akcijah« v navadi, je bilo tudi tokrat. Nekateri so veseli pobude in so »takoj za«, drugi so na ta čas že skoraj pozabili, a so kmalu ugotovili, da je bilo obdobje prav zanimivo in da je mogoče tudi nekaj napisati, nekateri se za sodelovanje niso odločili. Prosili smo za kratke sestavke, za katere nismo dali vsebinskih navodil ali »preferenc«. Bera ob zaključku pa je odlična, saj smo »privabili« večino urednic in urednikov *Glasnika SED*, medtem ko so se uredniki Knjižnice Glasnika SED odzvali v manjšem številu, saj so se hitreje menjali, nekateri pa uredili samo eno številko oziroma bili za to delo izbrani zaradi vsebine, zato so bili tudi manj dejavno vključeni v nastajanje zbirke.

Starejši del društvenih publikacij predstavlja *Glasnik SED*, ki je izhajal kot *Glasnik – glasilo Inštituta za slovensko narodopisje* od leta 1956. Ob ustanovitvi SED 22. oktobra 1975 je uredniško delo od (že pokojne) Zmage Kumer prevzel Janez Bogataj, ki je bil urednik sedem let, ob tem pa je bil tudi prvi urednik Knjižnice Glasnika SED, ki je začela izhajati leta 1980.

Vsako uredniško obdobje oziroma vsak urednik je s svojo ekipo vnašal novosti, spreminjali so se vsebina (rubrike) in pristopi ter formati in obseg, spreminjalo se je financiranje, predvsem pa delo in delovne razmere. Leta 1994 je delo prvič prevzela »dvojna glava« – glavni urednik Rajko Muršič in odgovorna urednica Mojca Ramšak. Ta dualizem je še vedno v veljavi, ekipe pa so bolj ali manj homogene. Ker je kljub naprednejši in hitrejši tehnologiji dela še vedno veliko (ali ga je tudi več; tisti, ki ga opravljamo v digitalnem času, o tem težko objektivno sodimo), je razdelitev dela tudi nujna in omogoča uspešnost. Uredniki poleg uredniškega dela – komuniciranja z avtorji in recenzenti, s financerji in publiko – opravijo tudi veliko tehničnega dela. Številni smo novi *Glasnik SED*, srečni, ker nam je uspelo, tudi sami pošiljali po pošti. Spomnim se pogledov na Pošti Brežice, ko sem kljub prostovoljcu obvezne pomoči (beri: moža) porabila kar po več kot dve uri, da sem *Glasnike SED* odposlala članom društva, naročnikom in v izmenjavo.

Tudi delo urednic in urednikov Knjižnice Glasnika SED je polno raznovrstnih nalog, ki se ob zaključku zlijejo v veselje ob odmevih in uspehu. Zaradi razpršenosti dela, ki ga narokuje vsebine, in dejstva, da so na začetku uredniki *Glasnika SED* urejali tudi izdaje Knjižnice Glasnika SED (tako je bilo med letoma 1980 in 1998 z določenimi izjemami), je spominov urednic in urednikov Knjižnice manj, poleg tega pa so nekateri pogledi na uredniško delo združeni.

Ambicij o poglobljenih analizah vpliva *Glasnika SED* in Knjižnice Glasnika SED sestavki nimajo, a vendar besedila ponujajo zanimiv vpogled v delo in razvoj obeh društvenih publikacij, ki presegata društveni pomen in sta del razvoja etnologije in kulturne antropologije na Slovenskem in širše.

Ta del tokratnega *Glasnika* sva uredili s Tito Porenta, se

* Alenka Černelič Krošelj, prof. um. zgod. in univ. dipl. etn. in kult. antr., direktorica, Posavski muzej Brežice, Cesta prvih borcev 1, 8250 Brežice; alenka.cernelic.kroselj@pmb.si.

znova združili pri delu, ki je bilo tokrat samo kratek spomin na leta med 2003 in 2007, vsi pa smo morali spet razmišljati o časih, ki smo jih posvetili publikaciji in zbirki, še danes ravno tistima toriščema, ki sta z vsebino, nenehno aktualnostjo, predvsem pa zaradi povezovanja in sodelovanja v podporo vsem, ki si etnologijo in kulturno antropologijo izberemo za svoj način življenja.

Vsak zapis, daljši ali krajši, dokumentarni ali osebni, pa je z objavo postal neprecenljiv dokument tako istovetnosti SED

kot naših skupnih štirih desetletij. Je pomemben del vseh nas, ki smo zapisali, da je bilo to delo izjemno, neprecenljivo, da smo se vsi veliko naučili, se zelo trudili in smo tudi ponosni na ta svoj kos velike pogače, ki je ob obletnicah tudi praznična.

Naj bo to besedilo – uvod v prispevke – tudi priložnost za zahvalo vsem za opravljeno delo in za ta novi prispevek k dediščini in prepoznavnosti SED.

»... GLASNIK REDNO IZDAJAMO, V ČEDNI OBLIKI IN Z BOGATO VSEBINO.«

Janez Bogataj (urednik *Glasnika SED* 1975–1982,
urednik Knjižnice Glasnika SED 1980–1987)

Besede v naslovu sem povzel iz zadnjega uvodnika k 1. do 4. številki *Glasnika slovenskega etnografskega društva* leta 1975, ki jo je uredila dr. Zmaga Kumer. *Glasnik* je požrtvovalno urejevala od leta 1966. Pred tem, od leta 1956, je *Glasnik* najprej izhajal kot glasilo Inštituta za slovensko narodopisje in je bil predvsem v podporo inštitutski informatorski mreži. Leta 1959 je *Glasnik* postal glasilo takratnega Slovenskega etnografskega društva in je vlogo društvenega glasila obdržal tudi po združitvi v enotno Slovensko etnološko društvo leta 1975. Takrat sem tudi prevzel njegovo urednikovanje, ki je trajalo do februarja 1982. Leta 1975 smo najprej izdali »premostitveno« 5. številko, ki je v primerjavi s prejšnjim *Glasnikom* napovedala novo vsebinsko in oblikovno zasnovano. Za to številko smo pripravili tudi ustrezno oglasno sporočilo, ki smo ga razposlali vsem etnologom in drugim potencialnim bralcem. Za uvod tega reklamnega sporočila sva s kolegico dr. Mojco Ravnik pripravila animacijski verz oz. slogan: »Si potno čelo briše v predpasnik, a roka, glej, že sega po nov Glasnik!« Poleg tega smo razmišljali, da bi vsem naročnikom novega *Glasnika* z drugo številko poslali tudi predpasnike z napisom »Berem Glasnik SED«. Odzivi na oglasno sporočilo so bili več kot odlični, tudi zunaj etnološke vede, saj v krogih strokovnih revij v tistih časih še ni bila navada, da bi uporabljali zamatke marketinških prijemov. Vendar smo na uredništvo prejeli tudi ogorčeno pisanje etnologinje, češ da nismo dobro podkovani v slovnici, saj se drugi del sporočila pravilno zapiše: »... že sega po novem Glasniku!« In še eno ogorčeno pisanje smo dobili, poslala ga je neka druga etnologinja, ki je zapisala, »da se ne strinja z vsebino in odpoveduje tudi to številko!« Očitno je spregledala, da je imela v rokah šele prvo številko novega *Glasnika*. Ti dve nerganji nista ustavili našega poleta in letno smo redno izdajali po štiri številke *Glasnika* v nakladi 700 izvodov. Seveda smo morali za novi *Glasnik* pri-

dobiti kar precejšnja finančna sredstva. Na takratni Kulturni skupnosti Slovenije smo na različne načine dokazovali, da za našo revijo obstoji »družbeni interes«. Med drugim smo *Glasnik* prodajali tudi v knjigarni Mladinske knjige, nekaj časa celo v enem od ljubljanskih kioskov. Eno od številčk smo v celoti posvetili prenovi starega mestnega jedra Izole, kjer smo etnologi raziskovali skupaj s študenti. Na eni od naslovnih smo na primer objavili sliko Andreja Mrevljeta, kako bere *Glasnik* na kitajskem zidu, objavljali smo oglase, svojo rubriko so imeli tudi študentje etnologije idr. Kulturni skupnosti Slovenije se je kot financer kmalu pridružila še Raziskovalna skupnost Slovenije, pri čemer nam je v veliki meri pomagal prof. dr. Slavko Kremenšek. Imeli smo nekaj sreče, da smo vsako leto objavljali etnološko bibliografijo, kar je bil za Raziskovalno skupnost pomemben dejavnik za dodelitev finančne pomoči. Tako je *Glasnik* postopoma preraščal začetne težave, predvsem z obsegom in vsebino, in postajal vedno bolj aktualno društveno glasilo. V uredništvo je prihajalo vedno več člankov, poleg tega smo občasno načrtovali tudi tematske številke. *Glasnik* je zelo dosledno spremljal vse dogajanje v etnološki vedi, zato še vedno predstavlja pomembno dokumentacijo strokovnega, znanstvenega in pedagoškega dela. Celotno tehnično urejanje smo opravili sami, tudi montaže in druge priprave za tisk. S 1. številko v letu 1980 smo uvedli tudi povzetke v angleškem jeziku. Tako smo začeli pošiljati *Glasnik* na nekatere naslove v tujino in ga zamenjavali za literaturo. Vse to je še bolj utrdilo njegovo mesto med revijami, ki so bile deležne sicer skromnega, a rednega sofinanciranja. Borba za del finančne pogače je bila že takrat velika, vendar nam je z aktualno, dinamično in raznoliko vsebino vedno uspelo prepričati sofinancerje. Leta 1980 smo na pobudo prof. dr. Kremenška začeli še z izdajanjem etnoloških del v Knjižnici Glasnika SED. Za razliko od *Glasnika*, ki je imel urednika, uredniški odbor in

* Janez Bogataj, dr. etn. in prof. um. zgod., upok. red. prof., Kosovelova 15, 1000 Ljubljana; janez.bogataj@telemach.net.